

OBSAH

1	ÚVOD	
1.1	Člověk a prostředí	11
1.2	Co je ekologie	11
1.3	Vztah ekologie k ostatním vědám	11
1.4	Rozdělení ekologie	12
2	ORGANISMUS A PROSTŘEDÍ	
2.1	Organismus a prostředí	13
2.1.1	Organismus jako systém	13
2.1.2	Působení prostředí na organismus	15
	<i>Otázky a úkoly</i>	19
2.1.2.1	Abiotické faktory	19
	Sluneční záření, světlo	20
	Viditelné světlo	20
	Ultrafialové záření	21
	Infračervené záření	21
	Teplota	21
	Teplotní odolnost	21
	Vliv tepla na rostliny	22
	Vliv tepla na živočichy	23
	Vzduch	25
	Tlak	25
	Hustota	25
	Proudění vzduchu (vítr)	25
	Obsah kyslíku	26
	Obsah oxidu uhličitého	26
	Voda	26
	Vlastnosti vody a jejich vliv na vodní organismy	26
	Tlak	26
	Hustota	27
	Propustnost světla	28
	Voda a suchozemské organismy	28
	Půda	29
	Pórovitost půdy	30

	Sorpční schopnost půdy	30
	Teplota půdy	30
	Chemické složení půdy	30
2.1.3	Životní prostor pro organismy	30
	Ekologická nika	30
	Biotop	31
	Lokalita (naleziště)	31
	<i>Otázky a úkoly</i>	31
2.2	Populace	31
2.2.1	Vlastnosti populace	32
	Hustota (denzita) populace	32
	Růst populace	32
	Typy růstu populace	33
	Kolísání hustoty populace	34
	Rozmístění (rozptyl, disperze) populace	35
	Struktura populace	35
2.2.2	Vztahy mezi populacemi	35
2.3	Společenstvo (biocenóza)	37
2.3.1	Struktura společenstva	37
	Rozvrstvení v prostoru	38
	Rozvrstvení v čase	39
2.3.2	Vztahy ve společenstvu	39
2.3.3	Stabilita společenstva	39
2.3.4	Biomy	41
2.3.5	Vegetační zóny	47
	<i>Otázky a úkoly</i>	49
2.4	Ekosystém	50
2.4.1	Tok látek a energie v ekosystému	50
	Produkce a konzumace v ekosystému	50
	Potravní řetězce	50
	Potravní pyramida	51
2.4.2	Přírodní a umělé ekosystémy	52
	Přírodní a přirozené ekosystémy	52
	Umělé ekosystémy	53
2.4.3	Produktivita ekosystému	55
2.4.4	Rozbor některých ekosystémů	55
	Moře	55
	Rybník	55
	Řeka	55
	Mokřady	57
	Les	57
	Louka	58
2.5	Biosféra	59
2.5.1	Tok energie	59

2.5.2	Tok látek – biogeochemické cykly	61
	Cyklus uhlíku	61
	Cyklus dusíku	61
	Cyklus fosforu	61
	Cyklus síry	66
	Koloběh vody	66
	Otázky a úkoly	66
3	ČLOVĚK A PROSTŘEDÍ (antropoekologie)	
3.1	Historický vývoj vztahů člověka a prostředí	67
	Pravěk	69
	Starověk	69
	Středověk	69
	Novověk	69
3.2	Konflikt člověka s životním prostředím	71
	Globální problémy lidstva	71
	Ekologické katastrofy	72
	Otázky a úkoly	74
3.3	Problémy životního prostředí a jejich řešení	74
3.3.1	Ovzduší	74
3.3.1.1	Hlavní znečišťující faktory	74
	Emise, imise, smog	74
	Smog	75
	Plynné emise	76
	Oxid siřičitý	76
	Oxidy dusíku	78
	Oxid uhličitý	78
	Výfukové plyny	79
	Freony	79
	Ozon	80
	Jiné plynné látky	80
	Pevné emise	80
	Radioaktivní znečištění atmosféry	81
	Přirozené zdroje	81
	Zdroje z lidské činnosti	82
3.3.1.2	Zdroje znečištění ovzduší a možnosti řešení	82
	Výroba elektrické energie	83
	Tepelné elektrárny	83
	Vodní elektrárny	84
	Jaderné elektrárny	84
	Alternativní zdroje	85
	Možnosti řešení	85
	Další průmyslová odvětví	88
	Doprava	88

	Silniční doprava	89
	Železniční doprava	89
	Vodní doprava	89
	Letecká doprava	89
	Potrubní doprava	90
	Možnosti řešení	90
	Lidská sídla	91
	Negativní změny spojené s urbanizací	92
	Možnosti řešení	93
	<i>Otázky a úkoly</i>	94
3.3.2	Voda	94
3.3.2.1	Hlavní znečišťující faktory	94
	Biologické znečištění	95
	Chemické znečištění	95
	Ropa	95
	Detergenty	95
	PCB (polychlorované bifenylly)	95
	Hnojiva a pesticidy	96
	Těžké kovy	96
	Fenoly	97
	Fyzikální znečištění	97
	Radioaktivní záření	97
	Tepelné znečištění	97
	Mechanické znečištění	98
3.3.2.2	Zdroje znečištění vody a možnosti řešení	98
	Zemědělství	98
	Možnosti řešení	99
	Průmysl	99
	Možnosti řešení	99
	Lidská sídla	100
	Možnosti řešení	101
3.3.2.3	Změny vodního režimu krajiny	102
	Meliorace	102
	Zkracování a regulace vodních toků	103
	Dosažení správných vodních poměrů v krajině	104
3.3.2.4	Nároky na vodu	104
3.3.2.5	Moře a oceány	105
	<i>Otázky a úkoly</i>	106
3.3.3	Půda	107
3.3.3.1	Hlavní znečišťující faktory	107
	Minerální hnojiva	107
	Pesticidy	108
	Jiné kontaminanty	108
3.3.3.2	Eroze a zhutňování půd	108

	Eroze	108
	Zhutnění půd	109
3.3.3.3	Zdroje znečištění půdy a možnosti řešení	109
	Zemědělství	109
	Možnosti řešení	110
	<i>Otázky a úkoly</i>	112
3.3.4	Další problémy	112
3.3.4.1	Odpady	112
	Možnosti řešení	113
3.3.4.2	Poškození lesů	115
	Naše lesy	115
	Možnosti řešení	115
	Tropické deštné lesy	116
	Možnosti řešení	117
3.3.4.3	Hluk	117
	Možnosti řešení	117
	<i>Otázky a úkoly</i>	118
4	OCHRANA PŘÍRODY	
4.1	Ochrana přírody ve světě	119
4.1.1	Instituce zabývající se ochranou přírody	119
4.1.2	Světové programy a úmluvy v oblasti životního prostředí	120
4.1.3	Světová síť chráněných území	121
	Příklady chráněných území z jednotlivých kontinentů	122
	Evropa	122
	Asie	123
	Austrálie a Oceánie	124
	Afrika	124
	Severní a střední Amerika	125
	Jižní Amerika	127
4.1.4	Ochrana biologické rozmanitosti	128
	Příklady ohrožených druhů rostlin a živočichů	128
	<i>Otázky a úkoly</i>	130
4.2	Ochrana přírody v České republice	130
4.2.1	Charakteristika přírody České republiky	130
4.2.2	Ochrana přírody	131
4.2.3	Ochrana druhů	131
	Ohrožené organismy České republiky	131
	Příklady chráněných druhů	132
	Introdukce a reintrodukce druhů	133
4.2.4	Zákony na ochranu přírody a životního prostředí	133
4.2.5	Instituce zabývající se ochranou přírody	134
4.2.6	Nevládní organizace a hnutí	135
4.2.7	Chráněná území	135

	Národní parky	136
	Chráněné krajinné oblasti	138
	Národní přírodní rezervace	139
	Přírodní rezervace	139
	Národní přírodní památka	139
	Přírodní památka	139
	Chráněná území jiného charakteru	139
4.3	Ekologie krajiny	140
4.3.1	Typy krajiny	140
	Přírodní krajina	140
	Kulturní krajina	140
4.3.2	Stabilita krajiny	141
	Kostra ekologické stability	141
	Obnova venkova	142
	<i>Otázky a úkoly</i>	142

5   SOUČASNOST A BUDOUCNOST OCHRANY PŘÍRODY A ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

5.1	Ekologické hospodaření	143
	Ekologie a ekonomika	143
	Ekologie a technika	144
5.2	Ekologie a politika	144
5.2.1	Základní globální konflikty	144
5.2.2	Globální ekologická politika	145
5.2.3	Státní ekologická politika	146
5.2.4	Ekologická hnutí a iniciativy	146
5.2.5	Sdělovací prostředky a školy	146
5.3	Ekologie a filozofie	146
5.4	Ekologie a etika	148
	<i>Otázky a úkoly</i>	148
	Přehled literatury	149
	Rejstřík	151